

Cod y Modwl: ECPP7001-C

Teitl y Modwl: Yr Athro Ymholgar

Rhif P: 1703318

Grŵp: C   Nifer o eiriau: 6,600

Ffurflen Hunanwerthuso Myfyriwr

Mae'r adran hon yn ailadrodd yn gryno'r meini prawf asesu cyffredin sydd ar y tudalennau blaenorol. Y *graddau* y byddwch yn arddangos y rhain sy'n pennu eich marc. Gan ddefnyddio'r meini prawf hyn, ticiwch y blwch sy'n dangos orau lefel y cyrhaeddiad rydych chi'n teimlo i chi ei gyflawni mewn perthynas â phob un ohonynt.

Meini Prawf Asesu Cyffredin a Ddefnyddiwyd	CYFEIRIO		D	C	B	A
	METHU'N LLWYR	ANFODDHAOL	BODDHAOL	DA	DA IAWN	RHAGOROL
1. Gwybodaeth a Dealltwriaeth o'r Pwnc (gan gynnwys llenyddiaeth sydd wedi'i seilio ar ymchwil a gwybodaeth a dealltwriaeth o'r pwnc)	☐	☐	☐	✓	☐	☐
2. Sgiliau Deallusol (Dadansoddiad)	☐	☐	☐	✓	☐	☐
3. Cymwysïadau Pedagogaid a Phroffesiynol (Cymhwysiad a Defnydd Ymarferol)	☐	☐	☐	✓	☐	☐
4. Sgiliau Trosglwyddadwy Allweddol	☐	☐	☐	✓	☐	☐

RHOWCH SYLWADAU AR FEYSYDD RYDYCH CHI'N TEIMLO EICH BOD WEDI PERFFORMIO'N DDA YNDDYNT	RHOWCH SYLWADAU AR FEYSYDD RYDYCH CHI'N TEIMLO BOD ARNOCH ANGEN EU DATBLYGU
Teimlaf fy mod wedi defnyddio amryw o lenyddiaeth berthnasol, er mwyn ateb gofynion yr aseiniad a rhoi darlun ehangach i'r darllenydd amdano strategaethau rheoli ymddygiad.	Credaf fod y drafodaeth yn amhendant ar adegau ac yn crwydro o'r ymchwil nawr ac yn y man. Yn ogystal â hyn teimlaf fod angen cryfhau'r dulliau cofnodi data yn y cyfweiliad grŵp ffocws er mwyn cael syniad mwy pendant o ymdeimladau'r cyfranogwyr.

Sut allwn ni hybu ymddygiad da disgyblion drwy atgyfnerthiad positif neu negyddol?

Nod yr ymchwil yw darganfod effaith atgyfnerthiad positif a negyddol ar ymddygiad disgyblion. Cydnabyddia llywodraethau modern y cyswllt angenrheidiol o bwysig rhwng disgyblu a dysgu (Grigg, 2010). Gwir yw nodi 'mod i wedi sylwi ar hyn o'm mhrofiad i o addysgu a dysgu. Yn aml, problemau ymddygiad 'lefel isel' ag achosodd y pryder mwyaf. Nodir Johnston et al. (2007) bod plant yn camfihafio am wahanol resymau ac nid oes un ateb i'w datrys. Darganfyddodd Grigg (2010) yn ei adolygiad llenyddol diweddar mai mân siarad ymysg cyfoedion yw'r math mwyaf cyffredin o gamymddwyn yn y dosbarth. Yn 2009 penodwyd llywodraeth Prydain 'guru' ymddygiad - Charlie Taylor. Y bwriad o wneud hyn oedd er mwyn cynnig cyngor ar wella ymddygiad yn ein hysgolion. Un o'i argymhellion oedd defnyddio clod cyflinell. Allweddol yw hyn oherwydd fel nodwyd gan Taylor (2012) mae angen atgyfnerthu neu ganmol plant sy'n dangos ymddygiad dymunol, yn fwy nag atgyfnerthu gweithred annymunol yn negyddol trwy geryddu neu gosbi. Felly bwriad ein hymchwil yw ceisio datgelu effeithiolrwydd atgyfnerthiad cadarnhaol i gymharu ag atgyfnerthiad negyddol yn yr ystafell dosbarth.

Cyd-destun yr ymchwil

Ysgol ar gyrion tref fawr yn Ne Orllewin Cymru yw lleoliad ysgol A. Yn ôl adroddiad Estyn (2017) 293 o ddisgyblion sydd ar y gofrestr ar hyn o bryd. Mae 4% o'r disgyblion yn ddisgyblion prydau ysgol am ddim. Mae lleiafrif y disgyblion yn siarad Cymraeg yn y cartref ac ychydig iawn sydd o gefndiroedd lleiafrifol ethnig. Nifer y disgyblion sydd ag anghenion addysgu ychwanegol ydy 24%. Ychydig iawn o ddisgyblion sydd â datganiad o anghenion addysgol

arbennig (ESTYN, 2017). Byddwn yn cynnal yr ymchwiliad yn nosbarth blwyddyn 5 gyda 26 o ddisgyblion, 17 bachgen a 9 merch.

Mae lleoliad ysgol B yn yr un dref ag ysgol A. Mae 363 disgybl rhwng 3 ac 11 oed ar y gofrestr, yn cynnwys 44 oed meithrin llawn amser a 22 rhan-amser. Fe'u rhennir yn 13 dosbarth, gan gynnwys 12 dosbarth oedran cymysg. Tua 5% o'r disgyblion sy'n gymwys i dderbyn prydau ysgol am ddim. Mae llawer o'r disgyblion yn siarad Cymraeg gartref ac ychydig iawn sydd o gefndir lleiafrifol ethnig. Mae 9% o'r disgyblion yn rhai sydd ag anghenion dysgu ychwanegol ond ychydig iawn sydd â datganiad anghenion addysgol arbennig (ESTYN, 2017). Byddaf yn cynnal yr ymchwiliad yn nosbarth blwyddyn 5 gyda 30 o ddisgyblion, 16 bachgen a 14 merch.

Ein cwestiwn ymchwiliad yw sut allwn ni hybu ymddygiad da disgyblion drwy atgyfnerthiad positif neu negyddol? Ar gyfer fy nosbarth yn ysgol A defnyddiais atgyfnerthiad positif yn unig. Ar gyfer y traethawd cyfeiriaf at y wers yma yn 'gwrs 1'. Wedyn defnyddiwyd atgyfnerthiad negyddol yn unig yn ysgol B, galwyd hon yn 'gwrs 2'. Penderfynais ar hyn oherwydd roedd yn bwysig i mi allu cymharu'r gwrsi a'r dulliau addysgu er mwyn ateb gofynion y cwestiwn ymchwiliad.

Trosolwg byr o lenyddiaeth berthnasol

Diffinia seicolegwyr 'ymddygiad' fel pob agwedd o weithredoedd dynol y gellir ei arsylwi (Child, 2004). Edrychais ymhellach mewn i atgyfnerthiad yn yr ystafell dosbarth. Mae syniad Charlie Taylor o glod cyflinell yn deillio o feddylfryd ymddygiad. Seiliwyd ei gyngor ar waith gan athronyddwyr fel Thorndike, Skinner, Pavlov a Watson (Gray a MacBlain, 2012). Honnwyd gan Burrhus Skinner (1904-1990) y gall yr ymateb a mae dysgwyr yn derbyn ar ôl weithred, cynyddu neu leihau'r tebygolrwydd y bydd y weithred honno'n cael ei hailadrodd, galwyd hyn yn cyflyru gweithredol (Grigg, 2010). Awgryma Skinner bod atgyfnerthiad cadarnhaol yn sicrhau ymddygiad da (Skinner, 1976). Gobeithiwn weld y ddamcaniaeth hon ar waith yn ystod

gwers 1. Honnwyd gan Charlie Taylor mai'r ddamcaniaeth yma yw'r allwedd i gynyddu ymddygiad dymunol yn ein hysgolion. Honnodd Taylor (2012) ni chafwyd y dystiolaeth gadarn i ddangos bod strategaethau rheoli ymddygiad traddodiadol yn gweithio yn yr hir dymor oherwydd nid yw pawb yn ymateb i ysgogiad yr un peth (Render at al., 1989). Yn ychwanegol i'r gwaith hyn awgrymodd J.B Watson (1878-1958) bod gan ymddygiad ysgogiad ac ymateb. Honnodd mai amllder yr ymateb i'r ysgogiad sydd yn cryfhau'r posibilrwydd o'r ymddygiad yn cael ei ail adrodd. Felly mae'n bosib bydd cyfranogwyr o'r tîm yng ngwers 1 sydd yn cael ei wobrwyo yn ail adrodd eu hymddygiad yn ystod y wers er mwyn ennill mwy o bwyntiau i'w tîm.

Mae Porter (2000) o'r farn mai diffiniad yr athronwyr am ymddygiad a'i bwrpas yw trefnu a chynnal ymddygiad disgwylidig er mwyn sicrhau bod disgyblion llwyddo yn eu dysgu. Gobeithiaf brofi damcaniaethau'r athronwyr hyn yn ein hymchwil trwy gymharu effeithlonrwydd atgyfnerthiad positif gydag atgyfnerthiad negyddol.

I grynhoi bwriadaf ddefnyddio atgyfnerthiad positif (sydd yn gyffredin) er mwyn hybu ymddygiad dymunol yn yr ystafell dosbarth (MacBlain, 2014). Yr egwyddor sylfaenol o ymddygiadaeth yw ei fod yn bosib cyflyru ymddygiad trwy gynnig gwobrau a chosbau (Grigg, 2010). Edrychais ymhellach ar y meddylfryd yma ar gyfer ein cwestiwn ymchwil. Un seicolegydd blaenllaw yn y maes yw William Glasser (1999) a'i theori dewis. Creodd model 'ysgol ansawdd uchel' er mwyn hybu ymddygiad da. Cefnogwyd gwaith Glasser gan Charlie Taylor oherwydd ei fod yn cefnogi'r meddylfryd bod atgyfnerthiad positif yn well yn yr hir dymor na weithredai negyddol. Er mwyn hybu ymddygiad da esboniwyd bod angen tueddiadau positif o'r enw arferion caredig. I'r gwrthwyneb i hyn mae'n esbonio tueddiadau negyddol fel arferion angheuol. Er enghraifft parchu yn lle cosbi ac ymddiried yn lle bygwth, cyfatebwyd y rhain i hawliau plant yng Nghymru (Llywodraeth Cymru, 2018). O edrych ar achos y ddwy wers bydd hi'n ddiddorol cymharu'r strategaethau gwahanol i fodel Glasser. Byddaf yn addysgu'r wers gyntaf i argymhellion Glasser a Taylor sef i geisio gweithredu tueddiadau a pherthnasau cadarnhaol. Er mwyn addysgu'r ail wers byddaf yn defnyddio'r dull o atgyfnerthiad negyddol

yn unig sef cosbi. Un ffordd o gosbi penderfynais arno oedd trwy gymryd munudau i ffwrdd o amser chwarae'r plant. Canfu Skinner bod y fath hon o atgyfnerthiad yn cael ei defnyddio i waredu ymddygiad annymunol oherwydd bod ymddygiad yn marw trwy ei gosbi (MacBlain, 2014).

I'r gwrthwyneb nodwyd Evans et al. (2003) bod strategaethau ymddygiad gan ddefnyddio gwobrwyon a chosbau yn effeithiol yn y tymor byr yn unig, lleiafrif o dystiolaeth sydd ar gael i gefnogi'r effeithlonrwydd yn y tymor hir. Cefnogwyd hyn gan Edwards a Watts (2010) gan bwysleisio bod diffyg ymchwil ddibynadwy gan theorïau ymddygiadaeth i gefnogi unrhyw ddadl. Dadleuwyd bod y theori yn anwybyddu ewyllys ddi-dâl unigol a ddim yn rhoi digon o bwyslais i ffactorau biolegol a gweithredai meddyliol (Grigg, 2010). Cefnogwyd y ddadl hon gan Paton (2009) gan nodi bod gwobrau am ymddygiad dymunol yn yr ystafell dosbarth ddim yn gweithio yn y tymor hir. Er gwaethaf beirniadaeth tuag at fodelau hyn, heb os nac oni bai mae'r ymagweddau addysgu ymddygiadol dal yn boblogaidd iawn. Defnyddiwyd yn gyffredin i greu rhaglenni i newid ymddygiad plant gan gynnwys rheolaeth diet ac arferion annymunol (Parke a Gauvain, 2009). Felly penderfynwyd rhoi'r ddwy fath o atgyfnerthiad ar waith yn ein hymchwil er mwyn darganfod ei effeithlonrwydd at hybu ymddygiad da yn yr ystafell dosbarth.

Un arbenigwr arall yn y maes yw Tom Bennett. Mae ei ddynesfa at strategaethau rheoli ymddygiad yn ychydig yn wahanol i argymhellion Taylor a Glasser. Noda Bennett (2016: 14) 'as a teacher you have to be a rule-giver but you also have to be a judge'. Hynny yw fel athro rhan o'r ddyletswydd yw adnabod y disgyblion a beth sydd yn gweithio i'r unigolyn o ran rheoli eu hymddygiad. Cefnogwyd y ddadl hon gan Bartlett et al. (2001) gan nodi bod dyletswydd ar athrawon i adnabod eu disgyblion. Dadlau Bennett (2016) bod angen strategaeth rheoli ymddygiad ar bob ystafell dosbarth a bod angen esbonio ac atgoffa'r disgyblion o'r rheolau yn gyson i wneud y strategaethau yn effeithiol. Clodforodd y ddwy fath o atgyfnerthiad a chefnogodd ei bod yn arf effeithiol os ydy e'n cael ei ddefnyddio'n gywir. Mae hyn yn wrthwynebiad i'r hyn sy'n cael ei nodi gan Glasser (1999) oherwydd mae ymagwedd

uniongyrchol Bennett yn hybu'r defnydd o gosb resymol i reoli ymddygiad annymunol yn yr ystafell dosbarth ac i gael dysgwyr i gydymffurfio gyda'r rheolau.

Yr astudiaeth gwers

Y fethodoleg a ddefnyddiwyd yw ymchwil astudiaeth gwers sy'n fath o ymchwil gweithredol. Ystyr ymchwil astudiaeth gwers yw grwpiau o athrawon ar y cyd yn cynllunio, addysgu, arsylwi a dadansoddi dysgu ac addysgu mewn gwersi ymchwil (Dudley, 2011). Un o gryfderau'r dull yw nad oes cyfyngiadau i'r nifer o wersi ac arsylwyr sydd yn cymryd rhan ac nid oes angen profiad blaenorol (Dudley, 2011). Mae astudiaeth gwers yn ffurf benodol iawn o gynnal ymchwil gweithredu yn yr ystafell ddosbarth ac yn canolbwyntio ar ddatblygu gwybodaeth ymarfer addysgol athrawon. Mae arsylwyr yn cofnodi eu canfyddiadau o wersi ymchwil a gallant arloesi neu fireinio ag addysgeg a fydd yn gwella safon dysgu yn y dyfodol (Dudley, 2011). Fodd bynnag, mae ymchwil astudiaeth gwers yn edrych ar sampl mân iawn o gyfranogwyr, hynny yw, bydd hi'n anodd cyffredinoli'r darganfyddiadau ymhellach na'r cyfranogwyr o'r dosbarth (Naughton et al., 2001). Darganfuwyd athronwyr megis Thorndike, Skinner, Pavlov a Watson bod plant yn nysgwyr annibynnol sy'n dysgu mewn gwahanol ddulliau (Gray a MacBlain, 2012). Hynny yw bod hi'n anodd cyffredinoli ein canfyddiadau i blant o ysgolion eraill oherwydd defnyddiwyd sampl cyfyngedig iawn o ddwy ysgol yn unig.

Yn gyntaf crëwyd grŵp ymchwil i'r astudiaeth wers. O ganlyniad i gyfyngiadau amser ac adnoddau dewiswyd partner ymchwil oedd yn dysgu yn yr un cyfnod a fy hun ac yn agos o ran lleoliad ei ysgol. Penderfynwyd ar gyfranogwyr i fod yn rhan o gyfweiliad grŵp ffocws ar ôl y wers. Noda Naughton et al. (2001) bod angen dewis a dethol y plant hyn yn ofalus iawn. Cynlluniwyd gwers Dylunio a Thechnoleg ar amddiffyn yr wy (gweler atodiad 1). Disgwylid i'r gwersi bod yn brysur iawn gyda llawer o waith grŵp a digon o gyfleoedd ble disgwylid tawelwch gan yr athro oherwydd natur y wers. Roedd hyn yn werthfawr tuag at ein hymchwil oherwydd roedd modd clodfori a gwobrwyo grwpiau oedd yn tawelu'n gyflym (atgyfnerthiad

positif/cadarnhaol) yn ogystal â chosbi grwpiau am beidio tawelu'n ddigon prydlon (atgyfnerthiad negyddol).

Dysgais y wers gyntaf yn ysgol A i ddosbarth blwyddyn 5. Darllenais gyfres o gyfarwyddiadau allan i esbonio bod y dosbarth yn cael ei ddosbarthu mewn i bedwar grŵp, yn ôl ble mae'r cyfranogwyr yn eistedd. Hynny yw, crewyd grŵp 1 o'r rhes blaen y dosbarth, grŵp 2 o'r ail res a.y.b. Esboniais beth a ddisgwylir o'r cyfranogwyr o ran ymddygiad dymunol (gweler atodiad 3). Ysgrifennais enwau'r unigolion a'r grwpiau yr oeddynt yn rhan ohonyn nhw ar y bwrdd gwyn er mwyn iddynt weld sgôr ei grŵp. Er mwyn rhoi atgyfnerthiad positif yn unig, gwobrwyais bwyntiau i'r grŵp oedd yn dangos ymddygiad dymunol, a'r grŵp gyda'r mwyaf o bwyntiau ar ddiwedd y wers enillwyd gwobr. Ni ddatgelwyd y wobwr tan ddiwedd y wers, y wobwr oedd pen ysgrifennu i bob aelod o'r grŵp. Defnyddiais iaith positif i gynorthwyo a dangos ymddiriedaeth yn y cyfranogwyr yn ôl awgrymiadau Glasser (1999). Ni thynnwyd pwyntiau i ffwrdd am ymddygiad annymunol, yn hytrach gwobrwyais bwyntiau yn unig am ymddygiad dymunol.

Dysgwyd yr ail wers i flwyddyn 5 yn ysgol B. Arsylwais i yn ystod y wers hon a dysgodd fy mhartner. Darllenwyd y cyfarwyddiadau a'r rheolau allan yn gwmws fel y wers gyntaf gan fy mhartner. Yn ystod y wers hon roedd y pwyslais ar atgyfnerthiad negatif yn unig, defnyddiwyd iaith fygythiol a chosbi, rhywbeth sydd yn cyd-fynd â thueddiadau negatif ni argymhellwyd gan William Glasser. I gefnogi'r rheswm dros ddefnyddio'r strategaeth yma noda Skinner (1976) gellir atgyfnerthu gweithred annymunol yn negyddol trwy geryddu neu gosbi. Rhoddwyd un marc i unrhyw grŵp a ddangosodd ymddygiad annymunol, cyfatebwyd y marc hwn i un munud o'u hamser chwarae.

Penderfynwyd casglu data mewn dwy prif ddull yn ystod yr ymchwil. Y dull cyntaf oedd trwy arsylwi cyfranogwyr yn ystod y wers ei hun gan ddefnyddio'r dull arsylwi sampl digwyddiadau. Cynlluniwyd ein grid arsylwi er mwyn arsylwi ymddygiad strwythuredig a distrwythur. Hynny yw, cofnodwyd y dudalen gyntaf o'r grid arsylwi'r amser a chafwyd grŵp atgyfnerthu trwy

ychwanegu tic yn y bocs addas er mwyn dadansoddi unrhyw patrymau meintiol yn y data (gweler atodiad 7 a 9). Dilynwyd hyn y strwythur o gyfrifo olrhain athro a grwpiau sydd yn dangos i'r arsylwr tueddiadau mewn ailadrodd ymddygiad o ganlyniad i atgyfnerthiad. Gelwir hyn yn arsylwi strwythuredig oherwydd rydym yn edrych ar ddigwyddiad neu ymddygiad penodol ac yn ei gofnodi (Mack et al., 2005). Y digwyddiad hwn oedd atgyfnerthiad o ganlyniad i ymddygiad. Mae'r dull arsylwi hyn yn creu data meintiol i'w dadansoddi oherwydd byddwn yn cyfri faint o weithiau mae grŵp yn ail adrodd ymddygiad penodol ar ôl atgyfnerthiad. Yn ogystal â hyn byddwn yn cofnodi arsylwadau maes ar ymateb y cyfranogwyr i'r atgyfnerthiad ac unrhyw ddigwyddiadau neu sylwadau ychwanegol. Yn y wers gyntaf cofnodwyd yr arsylwr sawl gwaith gwobrwyd grŵp oherwydd ymddygiad dymunol (atgyfnerthiad positif). Yn ystod yr ail wers cofnodwyd yr arsylwr y nifer o weithiau cosbwyd grŵp o ganlyniad i ymddygiad annymunol (atgyfnerthiad negyddol).

Ar yr ail dudalen o'r grid arsylwi ceir lle i ysgrifennu nodiadau yn ôl strwythur amser y wers. Esboniwyd ymateb cyfranogwyr eraill i'r fath o atgyfnerthiad neu unrhyw ddigwyddiadau nodweddiadol fel ymateb i ymddygiad cyfoedion (gweler atodiad 8 a 10). Gelwir hyn yn arsylwi strwythuredig oherwydd ei fod yn edrych ar ymddygiad penodol sef ymateb y cyfranogwyr i atgyfnerthiad yr athro. Ond, cofnodwyd unrhyw ymddygiad neu ddigwyddiadau ychwanegol hefyd sydd yn fwy o arsylwi distrwythur. Cynhyrchir data ansoddol o'r fath hyn o arsylwi gan ei fod yn defnyddio disgrifiadau yn seiliedig ar eiriau trwy arsylwadau a chofnodion i ddisgrifio'r ymddygiad (Naughton et al., 2001).

Penderfynwyd defnyddio cyfweiliadau lled strwythuredig er mwyn casglu data ychwanegol ar farn, agweddau ac ymdeimladau'r cyfranogwyr tuag at dechnegau rheolaeth ymddygiad. Gan ddilyn canllawiau Lewis a Hurd (2011) cynlluniwyd cwestiynau penagored i ddarganfod dealltwriaeth y cyfranogwyr o dechnegau rheoli ymddygiad; ac yn bennaf beth oedd eu barn bersonol ar y fath o atgyfnerthiad. Gofynnwyd cyfres o gwestiynau a phenderfynir o flaen llaw (gweler atodiad 4) a chofnodwyd fy mhartner atebion trwy drawsgrifio a chymryd nodiadau

bras. Penderfynwyd defnyddio cwestiynau penagored oherwydd mae modd i'r drafodaeth i lifo'n fwy naturiol ac mae'n osgoi atebion deubarthol (Naughton et al., 2001). Dewiswyd y tri disgybl oherwydd ei fod mewn grwpiau gwahanol ar gyfer y wers o dan sylw; mae'r tri o grwpiau gallu gwahanol mewn Cymraeg, Mathemateg a Saesneg; a dyma'r cyfranogwyr sydd yn mynd i roi'r atebion fwyaf synhwyrol yn fy marn i. Noda Roberts-Holmes (2005) bod hi'n bwysig iawn pwysu a mesur yn ofalus i ddethol y cyfranogwyr addas i'r grŵp ffocws.

Nod y cyfweiliad lled strwythuredig yw casglu data ansoddol sydd yn medru ehangu ein dealltwriaeth o strategaethau rheoli ymddygiad ac ateb ein cwestiwn ymchwil yn fwy trylwyr. Ystyr y gair lled strwythuredig yw defnyddio'r un cwestiynau i bob cyfranogwyr ond yn gadael i'r drafodaeth datblygu trwy ofyn cwestiynau ychwanegol yn ôl ymateb y cyfranogwyr. Noda Naughton et al. (2001) y mwyaf strwythuredig yw'r cyfweiliad gan ddefnyddio cwestiynau caeedig; y llai o ddata ansoddol a gynhyrchwyd. O ganlyniad bydd gan y wybodaeth lleiafrif hon cynnydd yn ei ddibynadwyaeth oherwydd cysondeb y cwestiynau; gelwir hyn ym meintoliad.

Ystyriaethau Moesegol

Yn naturiol mae angen ystyried moeseg y cyfranogwyr wrth gynnal ymchwil o'r fath. Mynna Naughton et al. (2001: 4) 'researchers must understand and address ethical issues that arise in research, including the need to protect the interests and ongoing welfare of research participants'. Danfonwyd llythyr gwybodus i rieni er mwyn cael eu caniatâd yn ogystal â chydsyniad o'r disgyblion ar ddechrau'r gwersi. Noda Naughton et al. (2001) bod caniatâd gwirfoddol y pwnc dynol yn hanfodol. Fel ymchwilydd mae'n bwysig ystyried yr holl faterion moesegol wrth gynnal ymchwil gyda phlant. Parhâi'r ymchwil i ddilyn codau ac arferion moesegol y Cod Nuremburg (1949). Crewyd y cod o ganlyniad i weithgareddau erchyll y Nazis yn ystod yr Ail Ryfel Byd. Yn gryno, penodwyd canllawiau gan y côd i sicrhau caniatâd

gwirfoddol cyfranogwyr, osgoi dioddefaint corfforol a meddyliol diangen a chaniatáu cyfranogwyr i dynnu allan o'r ymchwil ar unrhyw adeg (Roberts-Holmes 2005).

Un o'r risgiau moesegol mwyaf yw'r risg emosiynol i gyfranogwyr oherwydd eu hoedran. Atgoffwyd y plant bod hawl iddynt dynnu allan o'r wers a'r cyfweliad ar unrhyw adeg. Dywedwyd wrth y cyfranogwyr cyn y cyfweliad grŵp ffocws nid oedd rhaid iddynt ateb unrhyw gwestiwn os nad oeddynt yn hapus. Gan fod yna posibilrwydd bod cyfranogwyr yn teimlo o dan bwysau yn ystod yr ymchwil penderfynwyd dilyn argymhellion Laevers (1994) a defnyddio graddfa lles a graddfa cynnwys Leuven. Rhoddir y raddfa canllawiau ar sut i edrych am arwyddion bod unigolyn yn anhapus gyda'i amgylchedd. Cadarnhawyd hyn gwelliannau moeseg bellach oherwydd roedd yn rhoi cyfarwyddiadau a nodweddion penodol i edrych amdanynt os roedd unigolion yn anhapus.

At hynny roedd risgiau i mi fel ymchwiliwr a sicrhawyd presenoldeb oedolyn ychwanegol sef fy mhartner ymchwil trwy gydol y wers a'r cyfweliadau. Yr un mor bwysig yw'r risgiau i'r brifysgol. Cofiwyd fy mod yn cynnal yr ymchwil o dan enw da'r brifysgol a sicrhawyd ymddygiad proffesiynol ar bob adeg o'r ymchwil. Sicrhawyd dilyn canllawiau BERA er mwyn sicrhau fy mod yn casglu data yn y modd cywir. Mynna Laevers (1994) bod angen dilyn y gweithdrefnau a'r polisïau cywir wrth gynnal ymchwil o'r fath. At hyn dilynwyd canllawiau unigryw'r Brifysgol a pholisïau amddiffyn plant yr ysgol gan fy mod wedi bod yn rhan o'r ysgol ar gyfer fy nghyfnod lleoliad. Noda Hobart et al. (2009) bod yna dyletswydd ar ymchwilwyr i barchu cyfrinachedd cyfranogwyr o bob oedran.

Astudiaeth Gwers 1

Yn gyntaf ymatebwyd y cyfranogwyr yn bositif iawn wrth glywed bod gwobr ar gyfer y grŵp oedd yn ennill y mwyaf o bwyntiau o ganlyniad i ymddygiad dymunol. Gwelwyd bod y plant yn gyffrous wrth glywed yr her newydd o geisio ennill pwyntiau fel rhan o dîm. Cafwyd tystiolaeth

o hyn yn ystod y cyfweiliad â'r grŵp ffocws ble ddywedodd merch bod yr her o ennill pwyntiau yn 'gyffrous' (gweler atodiad 5). Cefnoga hyn ddadl Taylor (2012) am yr allu i weithredu strategaeth rheoli ymddygiad positif yn effeithiol. Gwnaeth grŵp 1 tynnu fy sylw ar unwaith ar ddechrau'r wers oherwydd dangosir eu cydymffurfiad unionsyth i'r ymddygiad dymunol yr oeddwn yn edrych am fel ymchwiliwr. Roedd yr unigolion yn y grŵp hwn yn fechgyn ac roeddwn yn disgwyl iddynt fod yn gystadleuol, mae hyn yn cydymffurfio â'r canfyddiadau yn adroddiad ESTYN (2016) ble darganfuwyd bod bechgyn angen hêr yn eu haddysg. Noda Shindler (2009) ychydig arall sy'n cael grŵp o bobl ifanc yn fwy brwdfrydig na chystadleuaeth. Enillodd y grŵp dau o bwyntiau yn yr ugain munud gyntaf o'r wers ac roeddynt yn frwdfrydig i barhau gyda'r ennill.

Mae'n amlwg bod atgyfnerthiad positif wedi gweithio'n dda yn yr achos hwn. Nododd fy mhartner ymchwil yn ei gofnodion bod y bechgyn yng ngrŵp 1 yn gystadleuol dros ben wrth atgoffa ei gilydd o bryd i'w gilydd o'r ymddygiad disgwylidig roedd angen iddynt gydymffurfio gydag er mwyn ennill pwynt (gweler atodiad 8). Noda Dad et al. (2010) bod y defnydd o wobrwyo mewn addysg yn helaeth iawn ac yn anochel i gyflawni cyrhaeddiad yn eu haddysg. Cafwyd mwy o dystiolaeth am effeithlonrwydd yr atgyfnerthiad cadarnhaol hwn yng ngrid arsylwi ysgol A (gweler atodiad 7). Dangosodd y grid arsylwi bod yr ymddygiad yn ailadrodd ar ôl atgyfnerthiad cadarnhaol. Cefnogwyd hyn y syniad gall ymddygiad dymunol cael ei ail adrodd o ganlyniad i wobrwyo (Child, 2004). Llwyddodd y strategaeth i hyrwyddo ymddygiad dymunol gan rhai grwpiau i raddau oherwydd gwelwyd ailadrodd yn ymddygiad dymunol.

Ar ôl gwobrwyo grŵp 1 am ei ymddygiad dymunol y tro cyntaf y cyfrais lawr o bump, cymerwyd llai o amser i'r dosbarth tawelu'r ail dro defnyddiwyd y strategaeth cyfri lawr. Achoswyd hyn gan yr awch i ennill pwyntiau trwy dangos ymddygiad dymunol. (Child, 2004). Arsylwyd bod unigolion mewn rhai o'r grwpiau yn ceisio tawelu ei gilydd wrth i mi defnyddio'r strategaeth. Fodd bynnag, sylweddolwyd fy mhartner bod o leiaf un grŵp bob tro yn dal i drafod ar ôl i mi defnyddio'r strategaeth. Digwyddodd hyn ar sawl achlysur sydd yn codi cwestiynau am

effeithlonrwydd y strategaeth rheoli ymddygiad. Mae'n bosib mai natur y wers a ddysgwyd oedd yr achos am yr aflonyddwch hwn. Dewiswyd y wers hon ar bwrpas er mwyn cael amgylchedd prysur a swnllyd. Y rheswm dros hyn oedd cael mwy o gyfleoedd i ddefnyddio'r strategaeth tawelu'r dosbarth fel cyfiri lawr o bump, er mwyn profi effeithlonrwydd yr atgyfnerthiad at brydlondeb y grwpiau i dawelu.

Gallai'r wers fod wedi cael ei gwella trwy wneud gwers fwy arferol yr oedd y plant yn gyfarwydd i fel Mathemateg er enghraifft. Oherwydd yn y wers Dylunio a Thechnoleg rhwng trafodaeth ac adeiladu roedd hi'n wers gyffrous i'r plant i gymharu ag arfer. O ganlyniad efallai roedd ymddygiad disgwylidig yn anodd i'r plant. Ond fel y nodir yn barod dewiswyd y fath hon o wers ar bwrpas. Ni newidiwyd strwythur y dysgu ar gyfer yr ail astudiaeth gwers er mwyn cael cysondeb yn ein data. Noda Coles et al. (2010) bod angen cysondeb yn yr astudiaeth gwers wrth gynnal ymchwiliadau o'r fath. I wella'r gwersi ac i gynyddu data ar gyfer yr ymchwil byddai hi'n ddiddorol ail gynnal y strategaethau mewn gwersi arferol.

Anodd oedd gwybod i ba grŵp roedd y cyfranogwyr yn perthyn i. Achosodd hyn ychydig o drafferth i'r arsylwr gan ei fod yn ansicr i ba grŵp roedd cyfranogwyr yn perthyn. Felly yn yr ail astudiaeth gwers rhoddwyd labelu gwyn i'r cyfranogwyr er mwyn iddynt ysgrifennu rhif eu grŵp ac o ganlyniad roedd hyn yn llawer mwy hygyrch i'r arsylwr i wybod, ac i ddeall i ba grŵp oedd y disgybl yn perthyn er mwyn osgoi unrhyw anghydweld neu berygl o nodi camgymeriadau.

Mwynhaodd y disgyblion cystadlu am wobwr fel rhan o dîm a gytunwyd bod y strategaeth yn gallu hybu ymddygiad da. Felly o ganlyniad i hyn gwelwyd sail gadarn i lenyddiaeth a barn Skinner bod gwobrwyo yn hybu ymddygiad da (Grigg, 2010). Er hyn nodwyd 2 allan o 3 cyfranogwyr bod gwell ganddynt gystadlu'n unigol os cynhaliwyd y wers eto. Nododd y tri phlentyn atebion tebyg iawn i gwestiwn 4 (gweler atodiad 5). Atebwyd y cwestiwn yn bositif gan y cyfranogwyr, defnyddiwyd y geiriau 'gyffrous' ac 'her' i ddisgrifio ennill pwyntiau i'r grŵp. Yn gyffredinol, cafwyd yr agwedd bositif hon ei gweld ar draws y cwestiynau ar gyfer ysgol A. Arsylwyd bod y cyfranogwyr yn fwy tebygol o ail adrodd ymddygiad dymunol ar ôl derbyn

atgyfnerthiad positif (Skinner,1976). Cafwyd tystiolaeth o hyn gan grŵp 1 a lwyddodd i ennill y wobwr erbyn diwedd y wers oherwydd arddangoswyd ymddygiad dymunol cyson. Cefnogodd y data argymhellion Glasser felly (1999) oherwydd defnyddiwyd strategaeth ymddygiad effeithiol heb ddefnyddio cosb neu fygwth.

Ar ddiwedd gwrs 1, sylweddolais nad oedd un bachgen yng ngrŵp 3 yn anhapus iawn am nad oedd ei grŵp wedi derbyn y wobwr. Noda Nairne (2003) bod y fath o ymddygiad yn cael ei gysylltu gydag atgyfnerthiad negyddol gan amlaf. Mae'r digwyddiad hwn yn amlygu'r ffaith y gall unigolion fod yn anhapus o ganlyniad i weithredai atgyfnerthiad cadarnhaol ac efallai'n codi cwestiynau at strategaethau rheoli ymddygiad Glasser a Taylor.

Astudiaeth Gwers 2

Addaswyd yr ail gynllun wers trwy roi atgyfnerthiad negyddol yn unig i gyfranogwyr yn ysgol B. Roedd y wers ei hun yn union yr un fath a'r wers yn ysgol A heblaw'r strategaeth rheoli ymddygiad. Esboniwyd i'r disgyblion y disgwyliwyd ymddygiad dymunol ganddynt trwy gydol y wers (gweler atodiad 3). Dywedodd fy nghyd-addysgwr wrth y dosbarth bod unrhyw un a oedd yn ymddwyn yn annymunol yn colli munud o'u hamser chwarae. Yn y wers cyflawnwyd rhan fwyaf y plant nod y wers trwy dangos ymddygiad dymunol pryd bygythiwyd gydag atgyfnerthiad negyddol. Noda Kazdin (2001:4) 'punishment is the presentation or removal of a stimulus or event after a response, which decreases the likelihood or probability of that response'. Cafwyd tystiolaeth bellach o hyn yn 5 munud cyntaf y wers wrth i fachgen o grŵp 1 cael ei atgoffa o'r rheolau gan yr athro. Cefnogwyd hyn gwaith Bennett (2016) am bwysigrwydd atgoffa'r plant o'r rheolau dosbarth. Nodwyd bod bachgen wedi dal llaw ei hun dros ei geg pryd rhybuddiwyd yr athro gall y grŵp cael tic o ganlyniad i'w siarad heb ganiatâd (gweler atodiad 10). Awgryma hyn bod y bachgen yn ymwybodol bod ymddygiad annymunol yn gallu achosi cosb i'w dîm. O ganlyniad ceisiodd y bachgen dangos fy nghyd-addysgwr a'i gyfoedion ei fod yn barod i stopio'r ymddygiad annymunol trwy roi ei law ar ei geg. Felly heb

os nac oni bai gweithiodd yr atgyfnerthiad negyddol i hyrwyddo ymddygiad da'r cyfranogwr yn yr achos hwn.

Darganfuwyd tystiolaeth bellach i gefnogi'r syniad bod y plant yn cydymffurfio i'r ymddygiad dymunol yr oeddynt yn disgwyl ohonynt ar ddechrau'r wers. Cyfrodd yr athro lawr o bump am y tro cyntaf yn y wers tua 10 munud i mewn ac arsylwyd bod yna tawelwch llwyr yn gyflym iawn. Bygythiodd yr athro i roi ticiau ar bwys grwpiau unrhyw un oedd yn crwydro ar ôl 15 munud ac ymatebwyd y cyfranogwyr yn syth trwy ddychwelyd i'w seddi yn brydlon. Parhawyd pob grŵp i ddangos ymddygiad dymunol a ni chosbwyd un grŵp nes 15 munud mewn i'r wers (gweler atodiad 9). Dangoswyd bod y dechneg o fygwth yn gweithio ar ddechrau'r wers, rhywbeth ni argymhellwyd gan Glasser (1999) a noda y dylai bygwth ddim cael ei ddefnyddio i newid ymddygiad, ond gweithiodd yn ystod ein hymchwil yng ngwers 2. Derbyniwyd grŵp 3 tic ar y bwrdd gwyn fel arwydd o'u cosb a nodwyd bod gweddill y dosbarth wedi tawelu'n gyflym o ganlyniad. Arsylwyd yn fuan ar ôl digwyddiad hyn bod merch o grŵp 1 wedi gofyn i'r athro pwy oedd yn grŵp 3. Awgrymwyd y digwyddiad hwn bod y ferch hon ac efallai cyfranogwyr eraill yn ymwybodol iawn o'r siart cosbi ar y bwrdd gwyn (Bennett, 2016). Ac felly dangosai hyn bod atgyfnerthiad negyddol yn effeithiol er mwyn rheoli ymddygiad yn yr ystafell dosbarth. Cafwyd tystiolaeth bellach i gefnogi'r ymwybyddiaeth hon yn ystod y cyfweiliad grŵp ffocws. Cofnodwyd bod y siart cosbi ar y bwrdd gwyn wedi atgoffa'r cyfranogwyr bod angen iddynt ymddwyn yn dda yn ystod y wers (gweler atodiad 6). Cefnogwyd y darganfyddiadau hyn gan Dad et al. (2010) gan nodi bod llawer o athroniaeth yn dangos y gall cosb fod yn ffordd effeithiol o atal ymddygiad.

Arsylwyd ar y grid bod pob grŵp wedi derbyn atgyfnerthiad negatif yn ystod un agwedd o'r wers. Yr uchafswm o weithiau y cafodd grŵp ei gosbi oedd dwywaith. Derbyniwyd dau dic gan grŵp 2 a 3, ond nodir bod yr atgyfnerthiad negatif hwn heb gael ei ailadrodd o fewn 15 munud o'r tro cyntaf. Gwelwyd bod cyfranogwyr yn llai tebygol o ail adrodd ymddygiad annymunol ar ôl derbyn atgyfnerthiad negatif o'r athro. Cefnogwyd hyn gwaith Skinner oherwydd ar fwy nag

un achlysur penderfynodd y cyfranogwyr i newid eu hymddygiad er mwyn osgoi derbyn cosb i'w dîm (Grigg, 2010).

Yn sicr roedd y plant y ymwybodol o'i ymddygiad o ganlyniad i amlygu'r ffaith ar ddechrau'r wers. Ond methwyd ar gyfle i ailadrodd ar lafar yr ymddygiad disgwylid yn ystod y wers er mwyn atgoffa cyfranogwyr o beth a ddisgwylid ohonynt (Bennett, 2016). Yn ogystal â hyn byddai trydedd wers gan ddefnyddio cyfuniad o wobrwyo a chosbi wedi bod yn ddiddorol i weld ei effeithlonrwydd ar reoli ymddygiad.

Dysgwyd bod y cyfranogwyr yn llai tebygol o ail adrodd ymddygiad annymunol ar ôl derbyn atgyfnerthiad negatif. Hynny yw roeddynt yn fwy tebygol o leihau eu hymddygiad annymunol er mwyn osgoi colli eu hamser chwarae (Skinner, 1976). Ni chafwyd un grŵp tic cosb o fewn 15 ar ôl gael yr un diwethaf (gweler atodiad 9). Cofnodwyd yn y cyfweiliad grŵp ffocws bod y cyfranogwyr yn ymwybodol iawn o'r rhesymau am ddefnyddio strategaeth rheoli ymddygiad. Ymatebodd y 3 cyfranogwyr gydag atebion tebyg iawn sef 'i leihau plant rhag siarad heb ganiatâd yn ystod y wers'. Nododd pob cyfranogwr bod gwell ganddynt gystadlu'n unigol os cynhaliwyd y wers eto gan nodi'r rheswm oherwydd bod tegwch i bawb yn y dosbarth (gweler cwestiwn 10 yn atodiad 6). Yn amlwg teimlodd y cyfranogwyr bod hi'n annheg cael eu cosbi oherwydd gweithred neu ymddygiad unigolyn arall o'r un tîm. Cefnogwyd y darganfyddiadau hyn dadl Glasser (1999) oherwydd mae strategaethau cosbi o'r fath hyn ddim yn meithrin perthnasau positif yn yr ystafell dosbarth. Mynna Taylor (2012) bod hi'n hanfodol magu perthnasau positif er mwyn cael strategaeth rheoli ymddygiad cynaliadwy ac effeithiol yn y tymor hir.

Canfyddiadau

Yn gyntaf mae'r canfyddiadau'r ymchwiliad hwn yn cyd-fynd gydag athroniaeth Skinner ar gyflyru gweithredol (Child, 2004). Darganfuwyd yng ngwers 1 bod ymddygiad dymunol yn cael

ei ail adrodd o ganlyniad i wobrwyo. Gwelwyd hyn gyda'r cysondeb a rhoddwyd atgyfnerthiad positif i grŵp 1 oherwydd dangoswyd ymddygiad dymunol i'r athro. Cefnogwyd yr ymchwil hwn gan gyngor Charlie Taylor a William Glasser (Grigg, 2010) i raddau oherwydd roedd modd defnyddio strategaeth rheoli ymddygiad effeithiol oedd dim yn cynnwys cosbi na bygythiad o unrhyw fath. Serch hynny, yn ystod arsylwyd gwrs 2 bu atgyfnerthiad negyddol hefyd yn strategaeth rheoli ymddygiad effeithiol gan nad oedd y disgyblion yn barod i golli amser chwarae. Atgyfnerthwyd y ddadl hon gan amllder yr ail adrodd o gosbi yn y grid arsylwi. Hynny yw, o ganlyniad i golli munud o'u hamser chware roeddynt yn fwy tebygol i leihau eu hymddygiad annymunol i osgoi'r un weithred. Cydymffurfiwyd hwn gyda chyflyru gweithredol Skinner (1976) oherwydd mae ailadrodd patrymau o'r fath yn galluogi plentyn i ddysgu pa ymddygiad sy'n annymunol.

Ar y llaw arall dadleuwyd Edwards a Watts (2010) bod diffyg ymchwil ddibynadwy gan theorïau ymddygiadaeth. Ond, wrth ddadansoddi canfyddiadau'r ymchwil hwn mae yna ddadl i gefnogi'r theori cyflyru weithredol. Cefnogwyd ein hymchwil gwaith athronwyr fel Thorndike, Skinner, Pavlov a Watson (Gray a MacBlain, 2012) bod modd rheoli ymddygiad trwy atgyfnerthiad. Er hyn mae'n bwysig nodi bod yr ymchwil wedi cymryd rhan dros gyfnod byr iawn. Gall y strategaethau hyn gweithio'n dda yn y tymor byr efallai ond ddim yng nghynaliadwy yn yr hir dymor (Glasser, 1999). Cefnogwyd y pwynt hwn ymhellach gan Garner (2011) gan nodi bod strategaethau rheoli ymddygiad tymor hir yn gweithio o ganlyniad i hinsawdd feithrin positif lle mae disgyblion yn cael eu gwobrwyo am ymddygiad dymunol.

Dywedodd unigolion o wers 2 bod gwell ganddyn nhw gystadlu'n unigol y tro nesaf oherwydd roeddynt yn gweld hi'n annheg cael eu cosbi fel tîm. Golygir hyn bod rhai o'r cyfranogwyr yn anhapus i ryngweithio fel tîm pan mae'n dod i dderbyn cosb. Nodwyd yn barod bod y strategaeth rheoli ymddygiad yng ngwers 1 wedi bod yr un mor effeithiol â'r strategaeth rheoli ymddygiad yng ngwers 2. Dadleuwyd Glasser (1999) bod angen creu perthnasau positif rhwng yr athro a disgyblion yn yr ystafell dosbarth. Os caiff plentyn eu cosbi oherwydd gweithredai

unigolion arall mae'n bosib gall y perthynas gwaethygu o ganlyniad i ddieter tuag at yr athro. Cefnogwyd hyn gan Pollard (2008: 173) 'the responsibility of teachers is to interact with children so that they actually learn, not simply to expose them to subject matter and drill'. Beth bynnag, nid yw'n bosib cadarnhau taw atgyfnerthiad trwy ysgogiad penodol achoswyd i'r cyfranogwyr ymateb fel y gwnaethpwyd. Efallai roedd y cyfranogwyr ni chafodd eu gwobrwyo ddim eisiau cael y cyfle i ennill gwobr a phenderfynwyd dilyn eu hewyllys ddi-dâl unigol (Grigg, 2010). Yn ogystal â hyn ni ystyriwyd ffactorau biolegol a gweithredai meddyliol unigol y cyfranogwyr. Gelwir hyn yr ymagwedd ddyneiddiol a ddeilliodd o waith Carl Rogers (1902-1987). Honnwyd bod angen i'r amgylchedd dysgu ystyried hwyliau, teimladau a meddyliau plant a phobl ifanc fwy na cheisio eu rheoli (dyfynnwyd yn Grigg, 2010: 137). Teimlaf fod y pethau hyn yn bwysig, ond ar y llaw arall credaf fod y meddylfryd yn afrealistig i raddau oherwydd mae angen rheoli ymddygiad disgyblion neu bydd eu haddysg yn dioddef (Bennett, 2016).

Ar ôl cynnal yr ymchwiliad byddaf yn sicr o ddefnyddio rhyw fath o strategaeth rheoli ymddygiad yn y dyfodol. Penderfynir gwneud hyn gan fod hi'n hollbwysig i ddisgyblion adnabod eu ffiniau (MacBlain, 2014). Teimlaf fod y strategaeth rheoli ymddygiad hefyd yn gallu bod yn arf atgoffa mwy na dim er mwyn i'r disgyblion adnabod yr ymddygiad yr ydw'n disgwyl ohonynt. Noda Hattie (2001: 51) 'the more the student is aware of the criteria of success, the more the student can see and appreciate the specific actions that are needed to attain these criteria'. Cefnogwyd hyn gan Bennett (2016) a nodir trwy bennu rheolau dosbarth mae modd cyfeirio yn ôl atynt trwy gydol y dysgu. Ni fyddwn yn penderfynu ar un fath o atgyfnerthiad yn unig yn fy nosbarth ond yn newid y strategaeth o bryd i'w gilydd. Penderfynwyd ar hyn oherwydd bod llawer o ymchwil megis gan Evans et al. (2003) yn dadlau bod gwobrwyon a chosbau yn effeithiol yn y tymor byr yn unig. Efallai dyma'r rheswm gweithiodd atgyfnerthiad mor dda yn ein hymchwil oherwydd cafodd ei darparu dros amser cyfyngedig. Mae'n bosib i ganlyniadau bod yn wahanol os cynhelir yr ymchwil dros gyfnod sylweddol o amser (Garner, 2011).

Felly un strategaeth a ddefnyddir yn fy nosbarth yw strategaeth fel gwers B ond defnyddio elfennau o wers A ble mae modd i'r cyfranogwyr ennill munudau yn ôl o'u hamser chwarae. 'It's not just about the punishment; it's also about rewarding children and creating a positive learning culture' (Bennett 2016: 18). Noda argymhellion Donaldson (2015) bod angen i blant yng Nghymru deall ac ystyried effaith eu gweithredoedd a ffurfio perthynas gadarnhaol yn seiliedig ar ymddiriedaeth a pharch at ei gilydd. Yn naturiol, mae'r plant yn dysgu o'r athrawon dosbarth ac felly dylid hyrwyddo'r canllawiau hyn ym mhob elfen o'r dysgu yn ogystal â'r strategaeth ymddygiad. Yn wir, nid oes ateb terfynol i wella ymddygiad yn gyffredinol yn ein hysgolion oherwydd mae angen ystyried llawer o elfennau. Ymatebodd y disgyblion yn wahanol i strategaethau amrywiol ac fel athro mae'n ddyletswydd arnynt hwy i adnabod beth sy'n gweithio i'r unigolyn (Taylor, 2012).

Casgliad

Noda Coles a McGrath (2010) bod arsylwi strwythuredig mewn ymchwil ansoddol yn gallu cynhyrchu data syml sydd yn hawdd i'w dadansoddi. Yn wir, crewyd ein grid arsylwi gyda'r bwriad o nodi sawl gwaith atgyfnerthwyd grŵp penodol yn ystod y wers. Er bod y data a gynhyrchwyd yn hawdd i'w dadansoddi gan fod y data o'r tudalen gyntaf yn feintiol, achosir hyn problemau oherwydd rhagfarn arsylwr. Hynny yw bod yr ymddygiad neu ddigwyddiadau penodol sy'n amgylchynu'r cwestiwn ymchwil yn dominyddu'r data a gasglwyd. O ganlyniad mae'n bosib y gall dilysrwydd yr ymchwil cael ei effeithio oherwydd data rhagfarnllyd. Gall hyn fod yn wir wrth ddysgu'r wers ei hun hefyd oherwydd roedd yr athro a dysgodd y wers yn ymwybodol o'r cwestiwn ymchwil. O ganlyniad, efallai roedd e'n fwy parod i ddosbarthu atgyfnerthiad penodol er mwyn helpu pennu gofynion y cwestiwn ymchwil. Fel arall, 'it is imperative that you keep your overall research questions in mind when carrying out observations' (Roberts-Holmes, 2005: 98). Yn naturiol roedd hi'n anodd dysgu'r wers heb ddylanwadu ar nodiadau ac arsylwadau fy nghyd-addysgwr.

Ar ben hynny gall dehongli'r data bod yn anodd. Cyfyngedig oedd yr amser a'r adnoddau yn ystod yr ymchwil ac o ganlyniad gall effeithio ar ddibynadwyedd ein darganfyddiadau. Yr un mor bwysig rhaid cymryd effaith yr arsylwr mewn i ystyriaeth. Yn ystod yr ymchwil arwyddwyd taflen cydsyniad felly roedd y plant yn ymwybodol o'r arsylwr yn yr ystafell ddosbarth. Gall hyn effeithio ar gyfraniad ac ymddygiad y disgyblion i'r wers ac o ganlyniad lleihau dilysrwydd y darganfyddiadau (Naughton et al., 2001). Hefyd, roedd ein hymchwil yn canolbwyntio'n benodol ar ymddygiad ac mae'n bosib yr oedd rhai o'r cyfranogwyr yn dangos ymddygiad gwell nag arfer o ganlyniad i ymwelydd yn yr ystafell (Roethlisberger a Dickinson 1939). Cefnogwyd hyn ymhellach trwy'r damcaniaeth ffurfio argraff. Hynny yw gall y ffordd mae fy nghyd-addysgwr yn arsylwi a dehongli ymddygiad cyfranogwr fod yn cwbl wahanol i fy arsylwadau i. Canfu Uleman a Kressel (2013: 56) 'people (judges) differ in their ability to perceive others accurately'. Os mae hyn yn wir mae hi'n lleihau dilysrwydd y dull astudiaeth gwers oherwydd mae egwyddor y dull yn dibynnu ar arsylwi cyfunol i gasglu gwybodaeth.

Diffinia Martin a Bateson (1986) dibynadwyedd yw'r modd y gellir ail adrodd ymchwil i gael mesuriadau cyson. Cytunaf gyda'r diffiniad hwn a chredaf wrth ystyried ein hymchwil a'r cyfyngiadau yn ei adnoddau ac amser ei fod yn annibynadwy i raddau. Y rheswm am hyn yw ansicrwydd y canfyddiadau os ail adroddwyd yr ymchwil o dan union yr un amodau. Fel y nodwyd, mae gwobrwyo a chosbi yn ddatrysiaid byr dymor i wella ymddygiad (Evans et al., 2003). Gan ystyried y dystiolaeth hon a llyfryddiaeth flaenllaw arall, mae hi'n anodd cyfiawnhau dibynadwyedd yr ymchwil. Awgrymwyd Naughton et al. (2001) bod ymchwil arweiniol a baratowyd, trefnwyd ac ariannwyd heb gyfyngiadau yn dal i fod â'i wendidau dibynadwyedd.

Dewiswyd y grwpiau ffocws yn ofalus er mwyn cael lefel dymunol o gyfranogiad.

Yn ystod y cyfweiliadau roedd cyfraniad i'r drafodaeth yn dda ar y cyfan. Gofynnwyd y cwestiynau mewn dull penagored ac roedd cyfranogwyr yn ychwanegu at drafodaeth ei gilydd

ar adegau. Awgrymwyd bod cyfranogwyr mewn grŵp ffocws gyda chyfeillion yn medru ymateb yn well i gyfweiliad gydag unigolion. 'Group interviews where a small group of friends are interviewed together tends to make children more relaxed and comfortable' (Roberts-Holmes, 2005: 113). Gall hyn cryfhau dibynadwyedd y canfyddiadau oherwydd mae'r cwestiynau yn llai arweiniol.

Yn groes i hyn gall ymatebion cyfranogwyr cael eu dylanwadu gan atebion eu cyfeillion. O ganlyniad gall unigolion cyd-fynd a chopio ateb cyfaill i sicrhau eu bod nhw ddim yn wahanol. Wrth ddadansoddi'r atebion yn ein hymchwil gall hyn fod yn wir i raddau gan fod tebygrwydd i'r atebion o'r un cyfweiliad. Hynny yw, penderfynodd bob cyfranogwr ond am un dweud bod gwell ganddyn nhw gael eu cosbi neu wobrwyo fel unigolion (gweler cwetiwn 5, atodiad 5). Er gall hyn fod yn wir dadlau Naughton et al. (2001: 168) 'young children are unlikely deliberately to mislead or conceal'. Ond dadlau Roberts-Holmes (2005) bod y tueddiad hwn yn diflannu wrth i blant ifanc tyfu i fyny. Yn naturiol, wrth iddynt dyfu i fyny maent yn fwy ymwybodol o'r hyn a ddywedir gan eu cyfoedion ac yn dilyn y dorf i raddau (Roberts-Holmes, 2005). Effeithiwyd y pwynt hwn ar ddilysrwydd ein hymchwil. Gan fod y cyfranogwyr yn 9 neu 10 mlwydd oed ac nid yn blant ifanc, mae'n bosib bod nhw'n fwy ymwybodol o'u hymatebion i'r cwestiynau o amgylch eu cyfoedion.

Argymhellion

I gloi, wrth ystyried y dull a defnyddiwyd i gwblhau'r ymchwil, teimlaf fod angen newid rhai elfennau er mwyn cyrraedd canfyddiadau mwy cyson. Pe bawn yn gwneud yr astudiaeth gwers eto, byddwn yn defnyddio'r un dosbarth o gyfranogwyr a'r un arsylwr trwy gydol yr ymchwiliad am gyfnod hirach. Penderfynid ar hyn er mwyn cael fwy o gysondeb yn y sampl a hefyd yn y data a gasglwyd trwy arsylwi. Cytunaf fod waith Skinner yn bwysig iawn i'r strategaethau rheoli ymddygiad yn addysg, ac fel dengys ein hymchwiliad mae'r ddwy strategaeth atgyfnerthu yn gweithio yn y tymor byr. Noda Grigg (2010) bod yr athroniaeth ar

ymddygiadaeth a chyflyru gweithredol yn hollbwysig i ddeall a rheoli ymddygiad yn yr ystafell dosbarth. Felly mae modd deall sut mae honiadau Taylor (2012) a Glasser (1999) wedi deillio o'r athroniaeth hon ac addaswyd i addysg ein cenhedlaeth bresennol. I orffen hoffwn ychwanegu bod anghenion dysgu ychwanegol yn rhywbeth cynyddol yn ein haddysg erbyn heddiw. Mae gwybod pryd a sut i ddefnyddio cosbau mewn gwahanol gyd-destunau yn rhan allweddol o reoli ymddygiad (Bennett, 2016). Cefnoga'r pwynt hon bod plant yn wahanol iawn i'w gilydd ac felly'n ymateb yn wahanol i strategaethau sydd yn gweithio iddyn nhw. Er bod ein hymchwil wedi darganfod bod atgyfnerthiad positif a negyddol yn gweithio yn y tymor byr, ar ôl pwysu a mesur y llenyddiaeth ystyrid bod dim ateb terfynol i'r ddadl. Cytunaf fod angen amrywiaeth o strategaethau ar waith i reoli ymddygiad yn effeithiol yn yr ystafell dosbarth.

Llyfryddiaeth

Bartlett, S., Burton, D., M, a Peim, N. (2001) *Introduction to Education Studies* SAGE Publications Inc Thousand Oaks, California.

Bennett, T. (2016) 'Changing Behaviour'. The Magazine from ATL The Education Union Report. Ionawr, tt. 12-18 [Ar-lein]. Ar gael: https://www.atl.org.uk/Images/Report_January_2016.pdf [Darllenwyd: 15 Mawrth 2018].

Child, D. (2004) *Psychology and the teacher*. (5ed arg) Cassell, London: Continuum.

Coles, A. a McGrath, J. (2010) *Your Education Research Project Handbook*. Pearson Education Limited, England, UK.

Dad, H., Riasat, A., Janjua, M., S, Shahzad a M, Khan (2010) *Comparison Of The Frequency And Effectiveness Of Positive And Negative Reinforcement Practices In Schools* [Ar-lein]. Ar gael: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1072573.pdf> [Darllenwyd: 1 Mawrth 2018].

Donaldson, G. (2015) *Dyfodol Llwyddiannus: Adolygiad annibynnol o'r cwricwlwm a'r trefniant asesu yng Nghymru* Hawlfraint y Goron, [Ar-lein]. Ar gael: <http://gov.wales/topics/educationandskills/schoolhome/curriculum-for-walescurriculum-forlife/why-we-are-changing/successful-futures/?skip=1&lang=cy> [Darllenwyd: 17 Mawrth 2018].

Edwards, C. H. a Watts, V. J. (2010) *Classroom Discipline and Management*, Milton, Qld: John Wiley & Sons.

ESTYN (2016) *Adroddiad Blynyddol 2015-2016* [Ar-lein]. Ar gael: <https://www.estyn.llyw.cymru/adroddiad-blynyddol-2015-2016> [Darllenwyd 10 Ebrill 2018].

Evans, J., Harden, A., Thomas, J. a Benefield, P. (2003) *Support for Pupils with Emotional and Behavioural Difficulties (EBD) in Mainstream Primary School*, London.

- Garner, P. (2011) *Promoting the conditions for positive behaviour to help every child succeed*, Nottingham.
- Grigg, R. (2010). *Becoming an outstanding primary school teacher* Harlow: Pearson Education.
- Glasser, W. (1999). *Choice theory: A new psychology of personal freedom*. New York, NY, US: HarperPerennial.
- Gray, C. a MacBlain, S. (2012) *Learning theories in childhood*. Los Angeles: SAGE.
- Hobart, C., Frankel, J., a M, Walker (2009) *Child Observation and Assessment* Nelson Thornes Ltd Cheltenham, United Kingdom.
- Hattie, J. (2011). *Visible Learning: Maximizing Impact on Learning*. Llundain: Routledge.
- Johnston, J., Halocha, J. a Chater, M. (2007) *Developing Teaching Skills in the Primary School*, Maidenhead: Open University Press.
- Kazdin, A. E. (2001). *Behaviour Modification in Applied Settings*. (6ed arg) Wadsworth, Australia.
- Laevers, F. (1994) *Defining and assessing quality in early childhood education* Leuven : Leuven University Press.
- Lewis, C a Hurd, J (2011) *Lesson study step by step : how teacher learning communities improve instruction* Portsmouth, NH : Heinemann.
- Long, M., Wood, C., Littleton, K., Passenger, T. a Sheehy, K. (2010) *The Psychology of Education*. Routledge, Abingdon, Oxon.
- Llywodraeth Cymru (2013) *Fy Ysgol Lleol* [Ar-lein]. Ar gael: <http://gov.wales/topics/educationandskills/schoolshome/parents/my-local-school/?skip=1&lang=cy> [Darllenwyd: 12 Mawrth 2018].
- Llywodraeth Cymru (2018) *Hawliau Plant Cymru* [Ar-lein]. Ar gael: <http://www.hawliauplant.cymru/index.php/hawliau> [Darllenwyd: 3 Ebrill 2018].
- MacBlain, S. (2014). *How children learn*. Los Angeles [u.a.], Sage.
- Mack, N., Woodsong, C., MacQueen K. M., Guest, G. A Namey, K (2005) *Qualitative Research Methods: A Data Collector's Field Guide* Research Triangle Park, North Carolina USA.
- Martin, P. a Bateson, P. (1986), *Measuring Behaviour: An Introductory Guide*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Nairne, J. S. (2003) *Psychology: The Adaptive Mind*. (3ydd arg) Thomson and Wadsworth, Australia.
- Naughton, G. M., Rolfe S. A. a Siraj-Blatchford, I. (2001) *Doing early childhood research, International perspectives on theory and practice*. Open University Press, Berkshire, United Kingdom.
- Parke, R. a Gauvain, M. (2009) *Child Psychology: A Contemporary Viewpoint*, New York: McGraw-Hill.

Paton, G. (2009) 'Classroom rewards do not work' The Telegraph. 13 Tachwedd [Ar-lein]. Ar gael: <https://www.telegraph.co.uk/education/6563040/Classroom-rewards-do-not-work-work.html> [Darllenwyd: 15 Mawrth 2018].

Pete Dudley (2011) *Lesson Study: A handbook* Ar gael: http://lessonstudy.co.uk/wp-content/uploads/2012/03/Lesson_Study_Handbook_-_011011-1.pdf [Darllenwyd: 20 Mawrth].

Pollard, A. (2008) *Reflective Teaching: Evidence informed classroom (3^{ydd} arg)* Llundain: Continuum.

Porter, L. (2000). *Behaviour in schools*. Buckingham [England]: Open University Press.

Render, G. F., Padilla, J. M., a Krank, M. H. (1989). *What Research Really Shows About Assertive Discipline*. Educational Leadership. Ar gael yn www.ascd.org/ASCD/pdf/journals/ed_lead/el_198903_render.pdf [Darllenwyd: 10 Mawrth].

Roethlisberger, F.J. a Dickson, W.J., (1939) "Management and the Worker: An Account of a Research Program Conducted by the Western Electric Company, Hawthorne Works, Chicago", Harvard University Press.

Roberts-Holmes, G. (2005) *Doing Your Early Years Research Project*. First Published 2005, SAGE Publications, 55 City Road, London.

Shindler, J. (2009) *Transformative Classroom Management*. A Wiley Imprint, 989 Market Street, San Francisco.

Skinner, B. F. (1976) *About Behaviorism* Knopf Doubleday Publishing, USA ,[Ar-lein]. Ar gael: http://fitelson.org/prosem/skinner_2.pdf [Darllenwyd 10 Mawrth 2018].

Taylor, C. (2012) National College for School Leadership. 'Behaviour' [Ar-lein]. Ar gael: <https://www.nationalcollege.org.uk/cm-mc-lit-behaviour.pdf> [Darllenwyd: 1 Mawrth 2018].

Atodiadau

Atodiad 1

Canolfan Addysg Athrawon De-Orllewin Cymru The South West Wales Centre of Teacher Education			1B
Cynllun Sesiwn – Cyfnod Allweddol 2			
Enw'r hyfforddai:	Benjamin Kirk	Cyfeirnod Sesiwn:	28.3.18
Targed(au) personol o ran SAC:	S3.2.4 Eu bod yn adnabod dysgwyr mwy galluog a dawnus ac yn eu cefnogi, y rheini sy'n gweithio islaw disgwyliadau cysylltiedig ag oed, y rheini sy'n methu â chyflawni eu potensial mewn dysgu, a'r rheini sy'n cael anawsterau ymddygiadol, emosiynol a chymdeithasol. Gallant gael cyfarwyddyd gan athro profiadol pan fo hynny'n briodol.		
Grŵp blwyddyn:	5	Nifer y dysgwyr:	26
Oedolion ychwanegol:	1	ADY(ALN):	

Nod(au) dysgu: I amddiffyn yr wy gan gyfrifo newid i dalu am eitemau hyd at £1.50.		Meini prawf llwyddiant: • I amddiffyn yr wy. • I gyfrifo newid yn cywir. • I gweithio mewn tim.	
Cysylltiadau â dysgu blaenorol: Dyma’r cynllun wers a ddefnyddiwyd i gynnal ymchwil ar strategaethau rheolaeth ymddygiad.			
Ymdriniaeth o’r cwricwlwm (ystod, sgiliau) dewis defnyddiau, cynhwysion, cyfarpar, offer a thechnegau priodol o blith ystod o eitemau o’r fath sydd ar gael ar eu cyfer.			
Llythrennedd(FfLIRh) Defnyddio geirfa sy'n gysylltiedig a'r pwnc neu a chyd-destun y pwnc.		Rhifedd(FfLIRh) Defnyddio gwahanol gyfuniadau o arian i dalu am eitemau hyd at £1.50 a chyfrifo'r newid.	
FfCD .	Meddwl Ysgogi sgiliau, gwybodaeth a dealltwriaeth flaenorol.	ADCDF	YCC
Geirfa Allweddol(Cymraeg/Saesneg): Cyfrifo. Newid. Punnoedd. Ceiniog. Arian. Amddiffyn. Wy Defnydd, Gwelltyn, Cortyn, Gwlân cotwm, Cyllid.			
Amser	Gweithgareddau, trefnu a rheoli’r sesiwn		Cwestiynau allweddol / Asesu ar gyfer dysgu
15	Cyflwyniad I ddechrau'r wers byddaf yn cyflwyno'r dosbarth i'r syniad o siop i brynu nwyddau gwahanol. Mae rhaid i'r disgyblion penderfynu pa nwyddau sydd yn gorau i amddiffyn yr wy. Byddaf yn esbonio bod gan bob grŵp £1.50 i wario a byddaf yn dangos cost pob eitem. Byddent yn cael amser meddwl i benderfynu pa nwyddau maent yn teimlo sydd yn mynd i fod y gorau i amddiffyn yr wy wrth iddo ollwng i'r llawr.		Beth yw’r defnydd gorau i amddiffyn yr wy? Beth yw’r cyllid? Ymatebion grwp Byrddau gwyn bach 3 sêr ac 1 dymuniad
	Prif weithgareddau Y prif weithgaredd i'w i ddefnyddio nwyddau i amddiffyn yr wy yn y grŵp. Byddaf yn gofyn i'r grwpiau i gyfrifo'r newid o'r		
35			

	nwyddau maent yn prynu o'r siop a chofnodi ar fyrddau gwyn bach. Ar ôl iddynt gael amser i greu'r hyn maent am geisio gwarchod yr wy byddaf yn gofyn i grwpiau dod i fyny i ollwng yr wy. Byddent yn cael trafodaeth dosbarth i weld pwy sydd yn credu os yw'r wy mynd i dorri neu ddim. Gwahaniaethu: Byddaf yn cymysgu'r grwpiau i sicrhau bod grwp A wedi cael eu rhannu ymysg y grwpiau. Er mwyn iddynt arwain y grŵp a chefnogi'r disgyblion lefel isel.
10	Diwedd glo I gloi'r wers byddaf yn gofyn i'r grwpiau i adlewyrchu ar yr hyn gallent wneud yn well tro nesaf (3 sêr ac 1 dymuniad).

Amddiffyn Yr Wy

Tudalen archebu

Enw'r tîm: _____

Dyddiad: _____

Nod - : I amddiffyn yr wy gan gyfrifo newid i dalu am eitemau hyd at £1.50.

Cyfarwyddiadau amddiffyn yr wy

Eich her heddiw yw amddiffyn wy trwy brynu eitemau o'r siop nwyddau. Mae gennych ddewis o bapur A4, cerdyn A4, gwelltyn, cortyn, band rwber, gwlân cotwm a chwpan plastig. Mae'r nwyddau hyn yn costio niferoedd gwahanol fel y gwelir ar y tudalenn archebu isod. Ar ddiwedd y wers bydd eich wyau yn cael ei gollwng o uchder o 2vM. Trafodwch gyda'ch tîm am ba eitemau a fydd yn amddiffyn yr wy rhag torri.

- Cofiwch dim ond £1.50 sydd gennych i wario.
- Mae hawl gennych brynu mwy nag un darn o ddefnydd e.e. 2 band rwber = 80c.
- Trafodwch fel grŵp am eich syniadau. (10 munud)
- Penderfynwch ar enw i'ch tîm.
- Penderfynwch ar enw i'r wy.
- Cwblhewch y grid archebu a dewch i'r blaen i brynu'r defnydd.
- Mae gennych 20 munud i gynllunio'r defnydd i amddiffyn yr wy.

Defnydd	Cost fesul uned	Nifer	Cost
Papur A4	30 c		
Carden A4	40c		
Gwelltyn	10c		
Cortyn (15cm)	30c		
Band rwber	30c		
Gwlân cotwm	20c		
Cwpan plastig	80c		

Atodiad 3

Cyfarwyddiadau i blant ysgol A (Ar lafar cyn y wers).

Yn ystod y wers heddiw, byddwch yn cael eu dosbarthi mewn i grwpiau yn ôl ble'r ydych yn eistedd. Y rheswm am hyn yw oherwydd bydd pob grŵp yn gallu ennill pwyntiau. Bydd pob unigolyn yn y grŵp yn gyfrifol am ennill pwyntiau am ymddygiad da. Byddaf yn disgwyl i bawb ymddwyn yn gall ac mewn ffordd yr wyf yn dymuno. Mae'r ymddygiad da yr ydw'n disgwyl yn cael ei ystyried fel y ganlyn: gwranddo ar gyfarwyddiadau yn astud; rhoi llaw i fyny i ofyn cwestiwn; dim siarad heb ganiatâd; dim gweiddi allan; dim chwarae gydag offer dysgu; dim siglo ar gadair; a dwi'n disgwyl sylw bawb ar ôl i mi gyfri i lawr o bump. Bydd eich enwau a'r grwpiau yr ydych yn rhan ohonynt yn cael ei rhoi ar y bwrdd gwyn er mwyn i bawb gweld i ba grŵp maent yn perthyn. Byddaf yn gwobrwyo pwyntiau i'r grŵp sydd yn dangos ymddygiad da fel y rhestrir yn flaenorol. Bydd y grŵp gyda'r mwyaf o bwyntiau erbyn diwedd y wers yn ennill gwobr.

Atodiad 4

Cyfweliad grŵp ffocws ysgol A

1. Beth oeddech chi'n feddwl am y siart wobrwyo?
2. Yn eich barn chi pam defnyddiwyd y siart wobrwyo?
3. Oeddech chi'n ymwybodol o eich ymddygiad oherwydd bod gwobr ar gael?
4. Meddyliwch yn ôl i'r wers. Sut oeddech chi'n teimlo wrth ennill pwynt fel rhan o dîm?
5. Os byddwn yn cynnal y wers eto, hoffech chi fod yn rhan o dîm eto neu gystadlu am wobwr yn unigol?

Cyfweliad grŵp ffocws ysgol B

6. Beth oeddech chi'n feddwl am golli munudau amser chwarae o ganlyniad i ymddygiad?
7. Yn eich barn chi pam defnyddiwyd y dechneg hon?
8. Oeddech chi'n ymwybodol o ymddygiad eich hun oherwydd bod munudau yn cael ei gymryd i ffwrdd o amser chwarae?
9. Meddyliwch yn ôl i'r wers. Oedd hi'n deg bod pawb yn y tîm yn colli munud oherwydd ymddygiad unigolyn?
10. Os byddwn yn cynnal y wers eto, hoffech chi fod yn rhan o dîm eto neu fod ar ben eich hun?

Atodiad 5

28.3.18 Ysgol A (Gwers 1).

Atebion y cyfweiliad grŵp ffocws

Cwestiwn 1.

Plentyn 1: Da oherwydd bod enw'r grwpiau a phawb oedd yn y grŵp ar y bwrdd gwyn.

Plentyn 2: Da iawn oherwydd roedd pawb yn gwrando'n well. Ymddygiad yn well oherwydd roedd pawb yn gwrando.

Plentyn 3: Da oherwydd roedd pawb yn gwrando.

Cwestiwn 2.

Plentyn 1: Er mwyn i'r plant gwrando'n syth ar ôl i Sir cyfri lawr o bump.

Plentyn 2: Os mae gwobr ar gael ar diwedd y wers bydd pawb yn tawelu'n gyflymach.

Plentyn 3: Er mwyn cael y plant i dawelu'n gyflymach.

Cwestiwn 3.

Plentyn 1: Mwy ymwybodol o'r ymddygiad er mwyn ennill pwyntiau.

Plentyn 2: Oedd er mwyn helpu ffrindiau i dawelu.

Plentyn 3: Oeddwn oherwydd roeddwn i eisiau ennill y wobr.

Cwestiwn 4.

Plentyn 1: Roeddwn i'n gyffrous i dal i fyny gyda grwpiau eraill.

Plentyn 2: Mwynhau'r her ar y cyfan ac yn edrych ymlaen i weld beth oedd y wobr.

Plentyn 3: Joio cael y cyfle i ennill wobr.

Cwestiwn 5.

Plentyn 1: Mwy o her i gystadlu'n unigol.

Plentyn 2: Mwy o siawns teg i bawb cael cynnig cyfartal. Dim yn beco ar y cyfan.

Plentyn 3: Yn unigol oherwydd bod siawns i rywun gadael y grŵp i lawr.

Atodiad 6

30.3.18 Ysgol B (Gwers 2)

Cwestiwn 6.

Plentyn 1: Does dim hawl siarad yr un amser a'r athro felly mae'n digon teg.

Plentyn 2: Meddwl bod e'n deg.

Plentyn 3: Hoffi bod y dosbarth cyfan ddim yn cael ei gosbi.

Cwestiwn 7

Plentyn 1: 'Achos o ni'n swnllyd ac er mwyn cael tawelwch'.

Plentyn 2: I geisio cael y dosbarth yn dawel, Eisiau cadw'r gŵp swnllyd mewn yn unig, nid y dosbarth cyfan.

Plentyn 3: Cytuno gyda plentyn 1 a 2.

Cwestiwn 8

Plentyn 1: Gwybod bod angen bod yn dawel.

Plentyn 2: Gwybod i fod yn dawel cyn y siart cosb.i

Plentyn 3: Rheolau dosbarth yw tawelu pryd mae Sir yn gofyn.

Cwestiwn 9

Plentyn 1: Dylai'r plant sy'n siarad cael cosb ac nid y grŵp i gyd.

Plentyn 2: Dylai'r plant sydd yn siarad yn unig aros mewn.

Plentyn 3: Plant sydd heb gnweud dim yn gallu bod yn drist os mae nhw heb gwneud unrhywbeth.

Cwestiwn 10

Plentyn 1: Yn unigol oherwydd bydd hi'n fwy teg i bawb.

Plentyn 2: Yn unigol oherwydd ddim eisiau aros mewn oherwydd rhywun arall.

Plentyn 3: Yn unigol oherwydd so fe'n deg cael ei gosbi oherwydd sw'n plant arall.

Atodiad 7

Grid arsylwi Ysgol A

	Grwpiau							
Rhannau'r wers	Grŵp 1		Grŵp 2		Grŵp 3		Grŵp 4	
Cyflwyniad	Atgyfnerthiad		Atgyfnerthiad		Atgyfnerthiad		Atgyfnerthiad	
	Positif	Negatif	Positif	Negatif	Positif	Negatif	Positif	Negatif
0-15 munud	✓		✓		✓		✓	
Gwaith grŵp	✓							
15-30 munud			✓					
Gwaith grŵp	✓				✓			
30-45 munud							✓	
Gwaith grŵp	✓				✓			
45-60 munud	✓							
Trafodaeth dosbarth am y wers.								
60 munud +								

Sylwadau cyffredinol

Ysgol A

0-15 munud

Gosod y disgwyliadau
 Rhannu menyn i grŵpiau
 Dweud wrth ei gilydd i wneud. Grŵpiau ni wrth
 euill y pwynt
 Tiar a fennillod y pwynt yn hapus - eisiau ei
 wneud/emill eto y pwynt yn hapus - eisiau ei
 Ail ddiw wech emill pwynt - hapus gyda'i ymroddion

15-30 munud

Gwranddo'n naturl - Pamb yn fawli yn Suth. Eisiau emill
 gyswnt o bwyntiau i't gŵb ag sy'n bost
 Dweud wrth ei gilydd i bwr yn ddiw.

30-45 munud

Hapus i emill pwyntiau
 Cwmpwr y plath/grip a fawbryngedl oam

45-60 munud

Sylwadau cyffredinol

Plant yn dweud wrth ei gilydd i wneud i euill pwyntiau.
 Dweud wrth ei gilydd i wneud. Plant allu yn hapus
 wrth eiddau euill pwyntiau. Golygu dda
 pwyntiau. Eisiau ei dda. Eisiau gwobr. Bwrth yn
 dda i eiddau. euill pwyntiau. Dweud wrth
 gwabhill y grŵp i bwr yn ddiw. Eisiau eiddau
 "euill pwyntiau. Rhai'r bar ar bobl arell.
 "Ti odd dda yn gwranddo."

Atodiad 9

Grid arsylwi Ysgol B

	Grwpiau							
Rhannau'r wers	Grŵp 1		Grŵp 2		Grŵp 3		Grŵp 4	
Cyflwyniad	Atgyfnerthiad		Atgyfnerthiad		Atgyfnerthiad		Atgyfnerthiad	
	Positif	Negatif	Positif	Negatif	Positif	Negatif	Positif	Negatif
0-15 munud								
Gwaith grŵp						✓		
15-30 munud								✓
Gwaith grŵp				✓				
30-45 munud								
Gwaith grŵp		✓						
45-60 munud								
Trafodaeth dosbarth am y wers.				✓				
60 munud +						✓		

Atodiad 10

Sylwadau cyffredinol

Ysgol B

0-15 munud

Grŵp 1 - Bachgen yn dal llawr dros ei geg pwyd rhybuddingol am cael tic (atgymerthiad negatif).
Athro cyfrî lawr o bump, tawelwch llawr y lle cyntaf.

15-30 munud

Atgymerthiad negatif. Grŵpiau eraill yn tawelu'n gyntaf am 20 gweld bod grŵp 3 wedi derbyn tic.

Athro yn bygwth rhai tic ar y burdd guyn i unrhyw un sydd yn cryddo. Plant yn ymateb yn syth trwy eistedd i lawr.

Merch o grŵp 1 yn edrych ar y burdd guyn ac yn gofyn pwy sydd yn grŵp 3. (Ymgybodaeth o'r burdd guyn).

30-45 munud

Athro yn gofyn merch am y ffen mesur. Merch yn gwestio rhai'r ffen mesur ac eistedd, athro yn bygwth rhai tic i'r grŵp ac mae'r merch yn gwrando'n syth.

45-60 munud

Atgymerthiad negatif bachgen yn siarad.

Atgymerthiad negatif bachgen yn siarad.

Atgymerthiad negatif bachgen yn siarad.

Aetod awall o'r grŵp yn dweud 'Ohh naaa' enwir bod

Cyfrî lawr o bump. Plant yn dawelu'n syth.

Sylwadau cyffredinol

Roedd y plant yn ymgybodaeth o'r siart cosbi ac y burdd guyn.
Cafodd pob grŵp tic ar rhin adeig yn ystod y weith.
Plant o'r grŵpiau gyda ticiau yn siomedig ond yn derbyn eu cosb.

Model Beirniadau Wedi Adfyfyrio (BWA) Assisted Reflective Conclusions (ARC) Model

Dyddiad/Date: 28/03/18

Digwyddiad critigol (Ffocws)/Critical incident (focus): Hybu ymddygiad da disgyblon trwy ddefnyddio atgyfnerthiad. Gwers Dylunio a Thechnoleg ar amddiffyn yr wy.

Profiad/ Experience	
Teimladau/ <i>Feelings</i> Beth yw eich teimladau ynghylch y profiad? <i>What are your feelings regarding the experience?</i>	Roedd fy nheimladau cychwynnol am y profiad hwn yn gadarnhaol. Yn gyffredinol, roeddwn yn fodlon ar sut aeth y wers, oherwydd ymatebodd y disgyblion yn dda i'r strategaeth rheoli ymddygiad a ddefnyddiwyd sef atgyfnerthiad positif trwy wobrwyo . Mwynheais y profiad, a pheth braf oedd gweld bod y plant yn trafod eu syniadau ar sut i amddiffyn yr wy. Yr uchafbwynt o'r wers oedd gweld grŵp 1 sydd fel arfer yn gweld hi'n anodd tawelu, yn mynd ati i ddangos ymddygiad dymunol iawn ac esiampl dda i weddill y dosbarth ar ôl i mi orchymyn tawelwch y dosbarth.
Cofio a Deall/ <i>Remember and Understand</i> Allwch chi restru'r agweddau ar y profiad dysgu a aeth yn dda? <i>Can you list the aspects of the learning experience that went well?</i> Pa elfennau o'r profiad dysgu oedd yn siomedig? <i>What were the elements of the learning experience that were disappointing?</i>	Roedd y plant yn ymatebol i'r strategaeth rheoli ymddygiad, ar ôl i mi gyfri o bump y tro cyntaf fe wrandawodd y mwyafrif yn syth a gwnaethant wrando yn astud yn ystod y cyflwyniad. Roedd hi'n ymddangos bod y siawns o ennill gwobr, wedi achosi i'r amhariad lefel isel fel siarad, i leihau ar y cyfan. Credaf fod rhan fwyaf o'r unigolion wedi mwynhau'r wers oherwydd nid oedd yn wers arferol iddyn nhw ac roedd siawns iddynt gystadlu yn erbyn eu cyfoedion i amddiffyn yr wy. Roeddwn wedi rhoi'r disgyblion i eistedd yn eu llefydd 'bydis dysgu' er mwyn i'r disgyblion mwy galluog rhoi cymorth i'r rhai isel wrth ymdrin â'r dasg. O ganlyniad roedd modd i'r grwpiau datrys problemau fel tîm a hwyluso'r proses dysgu i rai ohonynt. Ar ôl derbyn adborth oddi wrth fy mhartner ymchwil penderfynom fod y strategaeth rheoli ymddygiad heb weithio'n effeithiol ar bob achlysur. Yn wir, ar ôl i mi gorchymyn fy mod eisiau tawelwch yng nghanol y wers roedd un grŵp o hyd yn siarad. Digwyddodd hyn mwy nag unwaith sydd yn codi cwestiynau am effeithlonrwydd y strategaeth rheoli ymddygiad trwy wobrwyo. Ond ar y cyfan gweithiodd yn dda iawn i rai disgyblion fel grŵp 1.

Gwerthuso a dadansoddi/ <i>Evaluate and analyse</i> Beth fyddwch chi'n cadw'r un fath i sicrhau dysgu ac addysgu effeithiol yn y dyfodol? <i>What will you keep the same to ensure effective teaching and learning in the future?</i> Beth oedd achos yr elfen siomedig bwysicaf? <i>What was the cause of the most important disappointing element?</i>	Roedd y wers ar amddiffyn yr wy wedi bod yn llwyddiannus ar y cyfan o ganlyniad i ddealltwriaeth y disgyblion o feini prawf y wers ac effeithiolrwydd y strategaeth rheoli ymddygiad trwy wobrwyo. Gwnaethom drafod yn ein darlith ar gysylltiadau rhwng gwersi i sicrhau bod y gwaith wedi'i gysylltu'n briodol i gynyddu effeithiolrwydd dysgu ac addysgu. Felly byddwn yn ysgrifennu gwerthusiad o'r dechneg a ddefnyddiwyd i amddiffyn yr wy yn y dyfodol. Efallai roedd y wers mathemateg ar adio a thynnu degolion yn yr wythnos flaenorol wedi atgyfnerthu syniadau'r dysgwyr o beth oedd angen gwneud gyda'r arian a roddir iddynt. Hynny yw defnyddio'r gyllideb i brynu'r defnydd i amddiffyn yr wy yn synhwyrol. Hefyd, wnaethom ni trafod pwysigrwydd gweithio fel tîm a chymryd tro i leisio barn ar ddechau'r tymor, roedd hyn yn effeithiol oherwydd wnaeth e gadarnhau i'r dysgwyr sut i weithio fel tîm.
Casgliadau a chamau gweithredu/ <i>Conclusions and actions</i> Beth yw eich atebion posibl i'r materion siomedig a nodwyd? <i>What are your possible solutions to the disappointing issues identified?</i> Beth ydych yn mynd i'w wneud nesaf? <i>What will you do next?</i>	Credaf er mwyn mynd i'r afael ar wella'r wers byddaf yn ceisio ail adrodd yr ymddygiad disgwylidig ar wahanol gyfnodau yn ystod y wers. Bydd hyn yn ddull effeithiol o atgoffa'r disgyblion o'r rheolau dosbarth, ond hefyd gwneud yn siŵr bod disgyblion ddim yn mynd dros ben llestri yn ystod y gweithgareddau. Yn ogystal â'r gwelliannau uchod, teimlaf fod angen gwneud gwell defnydd o'r dulliau asesu ar gyfer dysgu yn well. Hynny yw, dim dwylo i fyny, asesu dosbarth, asesu ar y cyd. Bydd hyn yn rhoi siawns i ledw dealltwriaeth y dysgwyr o'r dulliau mwyaf effeithiol o amddiffyn yr wy.
Y profiad newydd / <i>Transformed experience</i>	